

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**In hoc corpore continentur tripartite historie ex Socrate
Sozomeno et Theodorico in vnu[m] collecte et nuper de
greco in latinu[m] translate libri numero duodecim ...
Cassiodori senatoris iam ...**

Cassiodorus, Flavius Magnus Aurelius

Augustensis, [ca. 5. II.] 1472

[Liber octavus]

[urn:nbn:de:bsz:31-323790](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-323790)

nunquã morte faciati fratrũ · sue seuiçie memoriam relinquere vo-
luerunt. Nuper enĩ ecclēsie catholice clericos degentes in antiochia
cum fidelibus monachis volentesq; eorū scelera denotare · aures im-
peratorias inflamantes in neocæsaream ponti mittendos esse ꝑpa-
rauerunt. Qui puto ꝑpter ferocitatem locorum etiam vita priuati
sunt. Tale itaq; tempus illud tragedias exercuit · taciturnitate q̃deꝫ
et obliuione dignas · ꝑ litteris memorandas ad obiurgationem eorū
qui contra vnigenitū linguas suas exaceruerunt. Hi nang; coarma-
ti rabie blasphemie non solum dominum omniū iaculari nitūtur
ꝑ etiam contra eius famulos bellum sine vlllo federe susceperunt,

ExPLICIT LIB. SEPTIMUS. INCIPIT CAPITULA LIBRI OCTAUI.

De conuersatione miraculis et responsionibus vel scriptis .j.
De diuersorum monachorū · nec non episcopoz, Ca. ij.

Quia arriani constantinopolim ꝑprehendentes · orthodoxos mul-
tos in naui concremauerūt, Ca. iij.

Quia valens paganis iudeis et hereticis tribuit licentiam suas fe-
stiuitates agendi · et orthodoxos vbiq; ꝑhibuit et de flauiani eliodo-
rumq; virtutibus, Ca. iij.

De laudib; afrate monachi et qua fiducia valenti respōderit, v.

De iuliano monacho, Ca. vi.

De apsema et alijs, Ca. viij.

De malis que sub ualente in alexādria ꝫ ꝑ egiptū gesta sūt, viij.

De diuino et scriptis eius, Ca. ix.

De gregorio pontico eiusq; miraculis, Ca. x.

Quia nouaciani festiuitatem pasce mutauerunt et de scismate in
cornelium romanum episcopum ꝫ nouatum facto ꝑo recipiendis
errantibus, Ca. xi.

De damasco et vrsicio q̃ rome ep̃i parit̃ ordinati sūt, Ca. xij.

De fine valentiniani maioris et auspicijs valentiniani minoris iu-
stinā matrē eiꝫ valentinianꝫ viua priori cōiuge duxit uxore, xij.

Quia demestrius philosophus valentem ab orthodoxorum nece te-
nuit, Capitulū xij.

Quēadmodū gothi contulerūt ad valentē et quomō ad gothos ꝑe-
stis arriana puenerit, Ca. xv.

De reuersiōe petri episcopi, alexādriā et de eius morte et successiōe

thimothei.

Ca. xvi.

Quomō valens contra gothos pugnando sit deuidus ac mortuus

Incipit liber octauus. De conuersacōe monachi. Socrates.

O tempore fuit arsenius monasterij presul. Is enim delinquētes iuuenes non excomunicabat sed magis etate prouectos dicēs, Iuuenis excomunicat? spernit. profectus vero velociter excomunicationis dolore corrigit. Alius nomine pios ambulans comedeat. Consultus aut cur ita comederet. non inquit volo veluti necessarie uti cibo sed tanquā extraneum aliquis agere. Pro qua re etiam ab alio requisitus ait. Ut neq; dum comedo anima mea voluptatem sentiat corporalem. Isidorus dicebat. Quadragessimū se annū habere. ex quo sentiret quidem mente peccatum. non tamē consentiret. vel concupiscētie vel furori. Pambo aut cum sine literis esset. accessit ad quendam. ut doceretur psalmos. Qui dum audisset primum versum tricesimi octauī psalmi. dixi custodiam vias meas. ut non delinquā in lingua mea. secundum verbum non est passus audire dicens. Si potuero opere hoc implere. hic versus tantūmodo michi sufficiet. Cūq; doctor qui ei tradiderat versum culparet. cur per sex menses ad eum minime venisset. respondit. Quia versum illum adhuc opere non impleui. Post hec vō cum multos superuixisset annos a quodam notō requisitus an didicisset versū. quadraginta et nouem inquit annis. vix eum implere preualui. Huic itaq; quodam aurum dante ad cibaria pauperum et dicente numera. at ille respondit. Qd desisti non eget numero. sed salubritatis affectu. Is etenim pambo. athanasio epō deprecate. ab heremo descendit in alexandriam. Cūq; vidisset ibi mulierem theatralem fleuit. et a presentib; inquisitus quare ita ploraret. due inquit meres mouerūt. Vna que est illius perditio. Altera vero quia ego nō tantum studeo placere deo quantū hec ut turpiter placere possit hominibus. Alter quidam dicebat. Monachus nisi operatus fuerit vinolento iudicatur equalis. Piterius multas expolicōes naturales adhibebat. et frequent alijs. alia requirentibus enarrabat. Per

singulas aut explanaciones orabat. Theodoricus, ^{indomich}
Llo liquidē tempore inter monachos fuerūt duo viri. deo amabile
noīe vterq; macharius s; vnus ex egipto superiore. alter alexandri-
nus; ambo pro multis rebus insignes propter abstinentiam. con-
uersionem mores. atq; miracula que eorum manibus agebant
Egiptius itaq; macharius tantas curas fecit et tantos demones ef-
fugauit ut ex eius operibus liber proprius expleatur. Erat aut reue-
rendus et circa requirentes seuerus. Porro macharius alexandri-
nus cum similis esset egiptio per omnia; in hoc mutabatur. quia
circa consulentes hic largior apparebat. et vultu letifico ad cōuersio-
nem iuuenes educabat. Horum discipulus euagrius. philosophi-
am opere rebusq; possedit; prius sermone solummodo philosopha-
tus. et in vrbe constantinopoli. a gregorio nazanzeno diaconus or-
dinatus. Deinde cum eo descendens in egiptum et predictos viros
inspiciens. conuersionem zelatus eorum est. Tantag; miracula in
eius manibus facta sunt. quanta in preceptorum eius. Conscripsit
q; libros valde necessarios. quorum vnus quidem monachatus titu-
latus. et est de adiuua vita; alius cognitionalis. scōm qđ quispiam
cognitione fit dignus. Huic capitula sunt quinquaginta. Alius
vero contradictorius ex diuinis scripturis collectus. contra demones
temptatores. partibus octo diuisus est secundum numerum octo co-
gitationum. et sexcente propositiones ad contemplationem pertinē-
tes. quas gnostica pblemata. id est cognitionales propositiones de-
nominauit. Insuper et versuum opera duo. Vnum quidem ad
monachos in cenobijs vel itinibus constitutos. et vnum ad vir-
gines. Que quā mira quāq; necessaria sunt; legentes intelligunt.
Sed oportunum est sicut arbitror; pauca eius dicta de monachis
hac scriptura referri. Sic enim ait. Necessarium est enim vias inq̄re-
re recte precedentium monachorum et scōm eas exerceri. Multa enī
inueniuntur ab eis dicta bene; simul et acta. Inter quos etiam; hō
ait quidam. Quō sicca et non in equalis dicta caritate conuincta.
cito perduxit monachum ad impassibilem portum. Is autem cū
vidisset quendam fratrum fantasijs nocte turbari; hoc modo cura-
uit eum; precipiens ut languentibus sibi ieiunio ministraret. Vñ
requisitus; nichil inquit sicuti misericordia huiusmodi passiones

extinguit. Quidam tunc philosophorum accessit ad iustum antonium dicens, Quomodo sufficis o pater codicum consolatione priuatus? Ad quē antonius o inquit philosophe mēs codex natura creaturarum est. et adest cum voluero verba que michi relegi dei. Requisiuit me macharius senex egiptius dicens, Quare mali memoriam aduersus homines retinentes memorabilem virtutem aīe dissipamus. contra demones autem habentes mali memoriam. innoxij permanemus? Cūq; inquisitione huius interrogationis hēsissem; rogauī eum explanare sermonem, At ille, Prima inquit passio furoris contra naturam est. sequens vero scōm naturam.

In ipso feruenti meridie pueni ad secundum patrem macharium et sibi vehementer accensus. aquā ut biberem postulauī. At ille. vmbra inquit tibi sufficiat. Multi nanq; nunc iter agentium etiā hac refectione priuantur, Deinde cum apud eum verba de abstinentia exercerem confide inquit fili. per viginti annos neq; pane neq; aq; neq; somno sum satiatus, Panem nanq; meum impondere comedebam. aquā vero bibebam cum mensura, Parietibus autem reclinat. somnum paululum rapiēbam. Cuidam monachorum nūciata mors patris est. At ille. nunciante cessa inquit et blasphemare noli; mens enim patri immortalis existit, Quidam fratrum euangelium solummodo possidebat. Qd vendens pauperibus erogauit. dignum proferens memorandumq; sermonem. Ipsum inquit verbum vendidi. qd michi semper dicit. Vende omnia tua. & da pauperibus, Est quedam insula circa alexandriam trās paludez maria in qua habitabat monachus contemplatiuus ac probatissimus. Qui dixit. omnia que geruntur a monachis. agi ppter causas quinq; id est propter deum. propter naturam. ppter consuetudinem. ppter necessitatem. propter opus manuum, Idem ipse dicebat. vnam quidem nature esse virtutem. sed eam diuersas speciebus sumere per anime qualitates. Nam et lumen inquit solis cum sine specie sit diuersa. fenestris tamen per quas ingreditur schema qdōā varium facere videtur. Alius itaq; monachus. propterea inq; abscido libidines. ut auferam furoris occasiones, Noui enim furore semper pro libidinibus litigare. mentem meam turbare scientiam psequentem. Quidam senum dicebat. caritas depositum ciborū.

aut pecuniarum seruare non nouit. Idem ipse dicebat, Nescio me in eadem re a demonibus fuisse deceptum, Nec igitur euagrius in libro suo actuali commemorauit. In contemplatio autem hec dicit, Quatuor uirtutes et contemplationes earum a gregorio iusto esse didicimus: prudentiam: fortitudinem: temperantiam: atque iusticiam. Prudentie quidem opus esse dicebat: contemplari intellectuales sanctasque potestates, absque sermonibus, quippe quos sapientia significari contradidit: fortitudinis autem perdurare in ueritate: licet quispiam debelletur, et non accedere ad ea que nichil sunt. Temperantie uero proprium hoc esse respondit: suscipere premia agricole semina et ea plantare conuenienter. Porro iusticie oportet pro merito singula cuique uerba reddantur, alia quidem obscure pronuntiata: alia enigmatibus indicata, quedam uero propter utilitatem simplicium aperte disposita. Columna itaque ueritatis: cappadox basilus ait, Humanam scientiam reddit crebra meditatio et exercitatio meliorem. Eam uero que gratia dei concedit, Iusticia patientia atque misericordia et humanam quidem etiam passibiles suscipere poterunt: diuine impassibiles tantummodo sunt capaces. Qui etiam orationis tempore proprio mentis lumine resplendentes semetipsos respiciunt. Egypcio uero sacratissima lux, athanasius ait, Precepit moyses mensam contra aquilonis constitui partem, Quam obrem cognoscant contemplatiui quis est qui contrarios spirat: et omnem temptationem forti mente sustineant et cum alacritate ad se accedentes enunciant,

Timulcianorum ecclesie angelus serapion dicebat, Mens quidem spiritali intellectu potita perfecte purgatur Caritas autem curat membra furoris tumentia, iniquas concupiscentias influentes continentia retinet,

Maximus contemplationū doctor didimus ait. De puidētia atq; iudicio apud temetipm̄ semper exerce sermones s; et studi-
 orum materiā in memoria retine. om̄es enī in his peccamus s; rati-
 onemq; iudicij. in corporū differentia. in q̄ etiā est mundus inuēies
 Prouidentie vero s; in modis quibus a malicia vel ignorātia ad v-
 tutes atq; sciētie culmē euehit. Hec autē ex euagrii dictis retulim̄

FVita autē et alius vir mirabilis inter monachos s; cui nomen
 ammonius s; qui tāto sine vlla curiositate fuit s; vt rome cum
 athanasio veniens s; nullum opus ciuitatis inspiceret. nisi tantum ut
 videret petri et pauli basilicas. Is enī ammonius ad episcopatum
 tractus atq; diffugiens s; dexterā sibiimet amputauit aurē s; ut semi-
 copore s; ordinationis opus effugeret. Cūq; posteriori tempore et eua-
 grius a theophilo alexandrino pōtifice ad episcopatū tentus. nichil
 amputans de corpore suo fugisset veniensq; ad ammoniū s; cum eo
 dicebat. Quasi male fecisset ut aurem amputaret. et deo reus exi-
 steret. Ammonius. tu inquit euagri ignoras te puniendū quō ab-
 scidisti linguā. s; ne tibi arrogare videaris non vteris gratia dei

Plurimi siquidem eo tēpore s; digni fuerūt viri. Quorum siquis
 vult verba miraculaq; cognoscere. et quē admodū illis fuerint etiā
 bestie subiugate librū legat. palladij monachi qui discipulus fuit
 euagarij. Omnia namq; de istis subtiliter explanauit. In quo etiā
 feminaram immutationem conuersationemq; memorauit. Eua-
 garius igitur atq; palladius mortuq; valente s; post paululū florui-
 erunt. **Sozomenus.**

Temporis est ut quantos potuero s; memorari possim s; qui sūt
 illo tempore inter xp̄ianos philosophati. Quorum vnus q̄-
 dem in egipto. iohannes cui futura s; alijs incerta deus nō minus
 qm̄ antiquis pphetis reuelauit. Donumq; dedit s; ut curaret insa-
 nabiles passiones. Is enim a iuuentute laudans deū degebat in so-
 litudine s; cōmeditq; herbas atq; radices. bibeat aquā si cōperisset.
 Cūq; venisset ad senectutē s; diuina iussione migravit ad thebaidā
 s; multoz monasterioz factus est presul. Qui oratione tantū moro
 languores et demones effugabat. Et cū litteras non didicisset ad re-
 memorandū aliquid codicib; non egebat s; quia quicquid semel mē-
 te pceperat s; s; vitate retēbat. In hac itaq; regiōe philosophabat

ammon tabēensioꝝ pꝛesul ꝛ circa tria milia discipulos habēs, Nō
minus quoqꝫ et theonas multoꝝ pꝛesules fuere monachoꝝ, Ambo
operatores inopinaliū rerū ꝛ et diuina pꝛouidentia pꝛphetiaꝝ cōple-
ti, Dicit enim theonem eruditū egiptiaꝝ grecaꝝ latinaꝝ qꝫ litterarū
et triginta annis habuisse taciturnitatē, Porro hominū a nullo vi-
sum irascentē ꝛ aut iurātem aut menciētē ꝛ aut vanum aliquē vl'
asperū vel infirmū pꝛtulisse sermonū, Ea tēpestare fuerūt copres
et bellin ꝛ nec nō belias, Copres quidē ut aunt diuinū habuit do-
num salutes efficere passionū ꝛ et demones expellendi, Bellin vero
a paruulo nutritus in monasterio ꝛ pluriā inopinabiliꝛ miracula
faciebat ꝛ ita etiā ut ignē in sinu portaret ꝛ et nequaqꝫ eius uestis
arderet, Verū belias tunc quidē ꝛ non pꝛcul ab antinouio ciuitate
degebat inheremo agens annū etatis circa centesimū atqꝫ decimum
Antea tñ pene septuagita annis solus vixit in solitudine ꝛ et vsqꝫ
ad hanc etatē ieiunando ꝛ et viriliter conuersando puenit, Fuit
etiā apelles in egipto ꝛ ex fabro ferrario, Qui dū aliquando p noctē
hoc opus exercebat ꝛ umbra demoniaca veluti mulier speciosa eum
de castitate temptabat, At ille ferrū qd operabatur ex fornace trabēs
eam pꝛcussit in faciem ꝛ tunc ille stridēs et ingemiscēs pꝛcul effugit.
Inter hos etiā isidorus fuit ꝛ qui vndiqꝫ monasteriū muniens ꝛ
curabat ut nullus egrederet ꝛ ꝛ omnia necessaria haberet interius,
Nec nō serapion circa decē milia sub se monachos hñs ꝛ qui omēs
sic educebat ꝛ ut ex pꝛiꝛis sudoribꝫ necessaria opararet ꝛ et alijs mi-
nistraret egentis, Dioscorus qꝫ non ampliꝛ centū monachis pꝛe-
sioebat, Qui cū pꝛesbiter eēt sacrificia faciens omnem pꝛfectiōꝝ ad-
hibebat examiando ꝛ et diligenter diiudicando ꝛ accedentes ad sacra-
misteria ꝛ ita ut expiarent mentē ꝛ ꝛ mali cuiuspiā conscientia non
haberent, Eulogius pꝛesbiter ferē pꝛescientiā habuisse cogitatio-
num quozūlibet ad se venientiū ꝛ eozumqꝫ delicta palam reargue-
bat, Et quecūqꝫ latenter cogitassent ꝛ sibi reuelata manifestabat ꝛ q
vō aliquid mali gessissent ꝛ vl' pꝛauū consiliū habuissent ab altari
suspendebat ꝛ manifestās eis peccatum qd egerant ꝛ et diligētia pur-
gatos rursus suscipiebat, His itaqꝫ similis erat appollo in thebai-
da ꝛ qui quadraginta annis in terriore mozabat insolitudine ꝛ spe-
luncā puulam in mōte vicino habens ꝛ ꝛ pꝛ multitudine miracloꝝ

puo tpe insignis effectus . plurioꝝ presul extitit monachoz . Eo
 namq; tempore multi et optimi studiose philosophabant in alexan-
 dria . quasi duo milia viri . quoz alij in solitudine maris moran-
 bantur . alij circa mare deuote egebant . Excellenter aut inter alios
 emicabat dorotheus genē thebeus . Cui? hec fuit vita . ut quotidie la-
 pides a mari colligeret et annis singlis hospitiū edificaret qđ fabri-
 care sibi non valentib; daret . Noctibus aut ppter eoz cibū faciebat
 sportas ut venderet . Cui? cib; erat panis vntie sex . et olerū minu-
 torum fasciculus vnus et ad bibendū aqua . Sic a iuuentute sic vi-
 uens nec in senectute defecit . Nunqm̄ visus est in lectulo soporatuꝝ
 vel pedes p̄ requie tetendisse aut dormire p̄ voluntate . nisi quātū
 operando aut cōmedendo natura cōpressus . oculos claudē potuisset
 ita ut sepe dum cōmedendo dormiret . cibus ex ei? ore laberet . Ali-
 quando ergo somno valde grauat; . cū stercore cecidisset obdormiuit
 Experge factus aut et contristatus sub silentio dixit . Si anglis dor-
 mire suaseris . et michi vltimus suadebis . Qđ forte dicebat ad som-
 num aut ad demonē . qui nitebat bonas actiōes impedire . Huic
 laborāti . quidam dixit . Cur ita pimis corp; tuū at ille . quia me
 inquit illud occidit . Diamonē vero presbiterū ferunt . quia oū
 sacrificaret aliqñ . sanctum angelum circa sacrum vidisset altare
 stantem . et presentes monachos in codice conscribentē . absentesq;
 delentē . Iohanni qđ tantā deus noscīt donasse virtutē contra pas-
 siones atq; languores . ut plurimos podagricos et articulos habētē
 solutos curaret . Inter hos beniamin senio: valde clarus habebat
 dono dei potitus . ut sine medicamine . tactu manus aut olei facta
 orōne sanaret egrotos . Hunc ferunt incidisse in hidropā passionē
 et tantū eius corpus in tumuisse . ut nō posset p̄ ianuas cellule sue ī
 qua habitabat efferi . nisi ianue cū tabulis ante positis sublata fuisset .
 Is ergo passionis sue tpe . pene octo mensib; ante mortē in sel-
 la latissima sedens . curabat solemniter egrotantes . Non q̄uiter ferēs
 qm̄ sue egritudine non pdesset . Sed etiā se videntes consolabatur
 et deprecabatur ut rogarent deum p̄ anīa ei? et de corpore nō curarēt
 Quia et deū sanū inq̄t esset in hoc pfuit michi . Marcū in scithi
 de gentem ferunt etiā in iuuetute valde fuisse mansuetum et sapiē-
 tem . memoria qđ scripturarū diuinarū satis idoneū . et tanto deo

amabilem s; ut dū ad dominicū corp⁹ accedēt s; angel⁹ ei sacramēta
preberet. Cui⁹ manū vsq; ad iuncturā brachij tantūmodo fuisse di
cebat inspicere. Machario autē datū est s; ut saperet ultra demōes
Huic occasio cōuersionis cōmissum homicidiū fuit, Nam dū puer
eēt et oues pasceret circa maris paludē ludens quendā coctaneum
interemit et metuēs fugit ī solitudiez Qui dū trib⁹ annis sub diuo
moraret postea paruū hospiciū sibi fecit, In quo annis xxx. mora
tus est. Plurimi siquidē se eum audivisse dicebāt q; gratias illi cala
mitati referret et salutiferū vocaret illud homicidiū non sponte cō
missū s; qd̄ ei beatitudis causa puenerat Appollonius cū p omne
temp⁹ vite nichil vite monachice didicisset s; sciēs q; nec scribere nec
artē iā exercere posset ppter etatē omnia medicamīa et cibaria oport
tuna laborantib⁹ ex ppijs pecunijs cōparabat, Singulasq; ianuas
monasterioꝝ a matutino circuibat, Vsq; ad horā nonā visitando
languentes et ministrando q̄ indigerent, Qui moritur⁹ et alij tra
didit qd̄ habebat iubens ut talia vota seruaret. Moyses autē cum
seruus eēt ppter culpas expulsus e domo est, Qui latrocinio deuit⁹
homicidia multa cōmisit, Postea vero cōuersus repente huiusmodi
philosophie virtute cōplexus est, Cūq; ppijs vite feruore fantasijs
adhuc libidinū moueret multa abstinētia suū domabat corp⁹ pa
nem solummodo comedens et multū opus efficiēs, Sex autē annis
per totā noctem stans orabat neq; genib⁹ inclinatis neq; oculis in
somno clausis, Insuper etiā noctantē circuibat cellulas monachorū s;
et lagenas singuloꝝ aqua cōplebat, Cum longe aut decē aut vigi
ti aut triginta stadijs aqua maneret, Qui licet ita domaret corp⁹
priorē tamen valitudinē non amisit, Fert enī s; q; dū quatuor latro
nes eius inuasissent hospiciū s; cōprehendisset omnes atq; ligasset
suisq; humeris impositos ad eccliam pduxisset in voluntate mona
chorū ponens quid de eis facere vellent, Fuit ergo in sūma philoso
phia et terribilis demonib⁹ et presbiter in scithi constitut⁹ vixit
annis pene septuagintaquingz, Sub hoc igit imperio fuit pau
lus de libia in scithi nōminē quingētos monachos habens, Nichil
aut opabat neq; picipiebat nisi q; comeder tantū, Orabat aut solū
modo s; et veluti qd̄dam tributū habens impositū trecentas oratiōes
deo vnaquaq; die reddebat s; et ne numero forte delinqueret trecentoꝝ

lapides ponebat . et singlis orationibꝫ lapidē mittebat in sinu. Ex-
 pensis vero lapidibꝫ orationes sciebat esse opletas. Theodoricꝫ
Nunc etenim pago in scithi florebat s a iuuentute vsqꝫ ad seniū
 optime cōuersatus. Quē neqꝫ circa corporis sanitatem s neqꝫ
 circa anime passionē . demō aliqñ decepit. Stephanus autē circa
 mereotē habitauit . pfecta degens et integra continētia. Qui circa
 sexaginta annos pbatissimus monachus fuit s et antonio magno
 notissimꝫ. Fuit itaqꝫ mansuetus et sapiens . locutionis suauis . et
 utilis . tristanciuꝫ consolabat animos et ad alacritatē reuocabat s li-
 cet necessaria tribulacōe pueniet. Talis erat etiā in cladibꝫ pprijs.
 Deniqꝫ dū infirmitatē incurabilez incurrisset et medici putrida mē-
 bra eius incidissent . ille tñ manibꝫ operabat . palmarū plectens fo-
 lia et pñtibꝫ psuadens ut de rebꝫ huiꝫ mōi nō dolerent . neqꝫ aliud
 cogitarent nisi de bono fine. Deus inquit q̄ fecit cuncta utilia sunt.
 Ego autē noui s qꝫ huiꝫ mōi passioēs p peccatis eueniūt. Et meliꝫ
 est hic penas soluere s quā p mortē ppetua supplicia sustinē. Pior
 autē cū de domo patris ad philosophiā conuersionis exiret s pmissit
 nullum denuo se ppiuorū de cetero fore visurū. Post quinquaginta
 vero annos . dum eīꝫ soror eum viuere et habitare in heremo cogno-
 uisset non cessabat donec eū aspiceret. Quā dum ep̄s loci iam gran-
 deuā p̄pterea videret affligi . scripsit presulibꝫ heremi . ut piore deri-
 gerent. At ille qm̄ contendere nephas est. Iussionibꝫ senior obedi-
 ens et assumens quendā venit ad patriā. Cūqꝫ ante domꝫ sue ia-
 nuas accessisset et suū nunciasset aduentū s veniēte germana . clau-
 sis oculis dixit. Ecce ego sum pior s quātū vis aspectu faciare. Tūc
 illa gratificata laudauit deū. At ille oracōe facta . remeauit ad here-
 mum. Vbi fodiens aquā . inuenit amarā eaqꝫ vsus est vsqꝫ ad vl-
 timā vite diem. Post cuiꝫ obitum . nullus illic habitare pualuit.
 Ego autem reor . qꝫ p orationē eam ad suos vsus fecerit dulcem s
 dum etiā alibi non extantē orationē eam meruerit emanare. Nam
 cum moyses et eius monachi puteū aliqñ foderent et nec venā ali-
 quā reperirent . nec amplius iam fodere altitudo pmitteret . medio
 die supuenit pior s et oratione facta descendit in foueā Cūqꝫ tercio
 percussisset terrā . mox emanauit aqꝫ. Cūqꝫ oratione facta discederet
 illis eū petentibꝫ ut vel ex aqua gustaret . ad hoc inquit directus sū

et propter quod veni pactum est. Ammonium itaque ferunt nimis eruditum
origenis didicisse discipulum a iuuentute usque ad nouissimum diem
preter panem assum nichil aliud comedisse. Nunc dum voluissent
quidam ad episcopatum protrahere. nec ille posset eos sermonibus eui-
tare abscedit propriam aurem dicens. Jam modo nec volente me quisquam
patitur ordinari. dum ecclesiastica regula corpore perfectos exquirat.
Proinde discedentibus illis et denuo remeantibus atque dicentibus. quia
more perfectionem potius ecclesia quam corpus exquirat et iuravit etiam
linguam suam abscedere si ei vim niterentur inferre. Quo audito. qui
venerant recesserunt. Eo siquidem tempore. fuit euagrius vir eloque-
ntissimus atque mitissimus. a gregorio episcopo nazanzeno decenter eruditus
cuius etiam fuit archidiaconus. Ferunt enim cum aspectu pulcherrimum
et circa cultus vestium ornatum. Cuius eum quidam senator zelotus
uxori sue cognouisset esse notissimum et ei mortis parabat insidias.
Que ad effectum puenire potuit. nisi ei quedam terribilis et salutaris
visio preuixisset. Vidit enim in somnis. quasi pro crimine fuerit com-
prehensus ferroque vinculus pedibus manibusque ad supplicium duceretur
quod dum fuerit et quidam protulit euangelium et promisit eum de vinculis
esse soluendum. si ab urbe constantinopolitana discederet et idque spulit
sibi iureiurando promitti. At ille tactis euangelij hunc se complere pro-
misit. Et vinculis solutus. expectatus est. ac sacre credens visioni.
picula declinauit. tunc ab urbe constantinopolitana venit in hie-
rosolimam. Fuerunt etiam miraculosa et non peregrini sed provinciales viri
philosophiaque florentes. Inter quos fertur melas episcopus huiusmodi
fuisse benignitatis et dum missi fuissent qui episcopos resistentes ar-
riano deputarent exilio. venerunt ad huiusmodi ecclesiam. Que dum
inuenissent. velut ultimum ministrum candelas ecclesie preparantem. inter-
rogauerunt ubi esset episcopus. At ille ego inquit vos episcopo nunc-
ciabo. Tunc ex itinere fatigatos ad episcopum duxit et apposita me-
sa pavit ut valuit. Postea ministerio completo ciborum. se esse dixit epi-
scopum. At illi mirati virum. causas aperuerunt. et reddita reuerentia
ei dederunt fuge licentiam. Tunc ille non inquit declinabo. quod mei si-
miles libentissime susceperunt. sed volens exilij precepta suscipio. Huius
frater salemon ex negotiatore conuersus. ad magnum philosophie
culmen euectus est. Hoc tempore epiphanius qui postea ciprius fuit episcopus

inter heremitas maximus habebat. Fuit etiã i carris p̄regenis ep̄s post vitum. Qui ut ferūt sibi p̄fessus est in dñi epiphaiã reuelatũ q̄ vidisset imperatorẽ constantinũ. quẽadmodũ ei deus futura mōstraret. et iuberet. ut q̄ ei diceret obediret. Apud hos itaq̄ tanta abstinentia vigeat ut p̄pter multa ieiunia. dentes eoz vermibus ebullirent. Aliũ vero quendã vsq̄ ad octoginta annos panem ferunt penitus nõ gustasse. Heliodoz plurimas fertur insomnes duxisse noctes ieiunioq̄ septenos continuasse dies. Multi q̄ apud palestina et siriã atq̄ persas fuere monachoz quoz sil' noia conscribere quispiã voluerit multos libros implebit. Ca. ij. Theodorice.

Eo siquidem tpe in cōstantinopolitana vrbe cōprehendentes arrij quosdã religionis pie presbiteros. eosq̄ mittentes in nauim incermem et traquentes in pelagus. alijs quippe in alia naue sequentibus. immisso igne cremauerunt. Quo factõ sancti viri cum igne atq̄ mari pugnares s̄ nouissime sũt absorpti et triũpho martirij coronati. Ca. terciũ.

In antiochia vero valens plurimo tpe cōmoratus. omnibz licenciã dedit gentilibz atq̄ iudeis nec non et hereticis. Nam et gentiles festiuitates agebant demonibz ministrãtes s̄ et post iulianũ a iouinia: no idolatrie vanitates extinctas florere rursus pmisit s̄ et iouis cultum atq̄ dionisij. sacraḡ ceteris non in occulto tanq̄m sub pio imperatore celebrabant s̄ p̄ mediã plateã bachantes vbicq̄ currebant. Illis tantũmodo tunc p̄nceps erat inimicũ. qui apostolicã doctrinã p̄dicare videbant s̄ et qui primũ quidẽ a sacris basilicis fecit expelli. quibz iouinianũ famosissimus imperator nouã dedit eccl̄iã. Cũq̄ in monte sacra celebrãret. p̄mnis laudantes deũ et diuinis illic obsequijs p̄fruentes. licet acris aduersitatem sepius sustinerent. Aliq̄n pluuijs aliq̄n niuibz aliq̄n gelu. frequentẽ ignis ardore macerati s̄ neq̄ in huiusmodi locis. laudibz diuinis eos frui pmisit. sed missis militibz effugauit. Tunc flauianus atq̄ diodorus veluti quedã p̄pugnacula iaculis imminentibz resistebãt. Nam cũ melitius eoz pastor seorsum degere cogeret. isti curã gregibus adhibebant. Lupis quidem obijciẽtes p̄pria fortitudine et sapientia sua s̄ ouibus aut curam congruã iugiter offerentes. De montanis igit locis expulsi. contra ripas vicini fluminis. pascebant oues. Nõ enĩ

paciebant scdm israhelitas captiuos in babilone organa sua suspē-
dere. s; laudabant creatorem et largitorum deū. In omni loco dñaci-
onis eius. S; neq; in hoc loco. concilium pioꝝ quietum esse pmisit
hostis seruoꝝ xpi. Verūtamē concordia illoꝝ mirabilium pastoris
magni discipuloꝝ ad exercitium sanctas oues enutrens spiritalia
pascua ministrabat; et diodorus sapientissimus atq; fortissimus.
velut quidā fluuiꝝ pspiciuus atq; torrens. oues quidem pprias irri-
gabat; lupozum vero blasphemias penitē diluebat; et generis sui
nobilitatem sprensus libenter sustinebat quālibet pvide calamitatē
Flauianus vir optimus et ipse genere nobilissimꝝ honestatē solam
iudicabat esse pietatem. Et velut puer exercitatus. maximū diodo-
rum quasi quēdā infinitoꝝ certaminū iungebat athletā. Illo nāq;
tēpore non contionabatur inter ecclīastica collegia. s; hoc agentibꝝ
multa solacia conferebat consilioꝝ et scripturarū et expositionū; et
doctores quidē contra arrianas blasphemias tendebāt arcꝝ. Ille v̄
velut ex quibusdā pharetris sue mētis sagittas congruas offerebat
Et nō solum domi sed etiam publice hereticis resistens. recia eoz fa-
cilius rumpebat et labores ostendebat araneas. **Ca. q̄rtum,**

Cum his itaq; laborabat afrates. cuiꝝ cōuersatiōes in alio lo-
co conscripsimꝝ. Is enim ouium salutē sue quieti pponens et
speluncam deserēs ppriam; pastorales sudores aggressus est. Quā-
tas vero virtutis diuitias congregauit. nunc referre supfluum est.
Vnū tantūmodo virtutis eius debet dici; qđ huic historie valde cō-
gruit. Ab ore parte fluuius currit orātes circa palatium. A me-
ridie vero est maxima porticus. vndiq; turres excelsas habens. In
palatiū vero et flumen platea est q̄ egredientes ex vrbe mittit ad sb
urbanos agros. Per hāc plateā dum transisset afrates. ad hostilia
certamina pperabat. ut sacris ouibus curas necessarias exhiberet.
Hunc itaq; de palatio respiciens imperator. villissimo pallio vidit
indutū et in longeva senectute celerit pperantē. Cūq; dixisset qui-
dam quia iste esset afrates. in q̄ ciuitas vniuersa penderet; dicit ei
imperator. Det michi quo vadis; At ille sapienter r̄dit et cōgrue
Pro tuo inquit oraturꝝ impio. tunc impator. Oportebat te domi in-
quit orare. scdm monachicum morem. At ille sanctissimꝝ. optime
inquit dicis. si sic quoq; pmitteres. hoc me facere oportebat. Et hoc

hactenus egi donec xpi oues pace pristina frueretur, Quia vero tu multo maximo comouentur et piculi onus impedit ne captiue te neantur necesse est ubiq; discurrere easq; a necessitate saluare. Sed dic michi tranquillissime impator si puella essem incubiculo resideres et ad lanam vacans videremq; paternam domum ignib; concremari quid me facere congruebat s; sedere intus et ardentem contemnere domum s; an certe discurrere ubiq; aquam ferre et flammam extinguere s; Credo q; dicis hoc potius fuisse faciendum, Is enim puelle sapientis est opus, Hoc ergo nunc agit impator, Te namq; in paternam domum nostram mittente flammam discurrimus s; ut eas velociter extinguamus? Nec illo dicente s; interminat? quidem tacuit impator, Vnus enim cubicularius impatoris asperes respondens viro sanctissimo s; huiusmodi cladem noscitur protulisse, Is enim habebat balnei curam, Vbi post hec verba descendens ut impatori pararet ingressus et mente percussus s; in aquam fruentem descendit ibiq; defunctus est, Sedebat impator expectans ut eo renunciante lauaret eorum tardante misit alios viros suscitans cur moraretur, At illi ingressi viderunt illum in olio feruente defunctum atq; solutum, Quod dum nunciatum fuisset impatori s; cognouerunt virtutem orationis afrate s; Non tamen ab impijs dogmatibus recesserunt, s; secundum pharaonem induratum est cor eorum, Ca. v.

Hac itaq; tempestate iulianus famosissimus solitudinem derelicta venit antiochia. Nam cum heretici soliti facile sarcire mendacia hec virum sue dicerent esse prauitatis miserunt ad eum lumen veritatis flauianus atq; diodorus pariter et afrates acacium virtute florentem qui post ea berie fuit episcopus rogantes ut multis hominum milibus subueniret et aduersariorum fallaciam redargueret. Veritatisq; dogmata confirmaret, Is ergo vir sanctissimus et veniens et reuertens et in ipsa maxima ciuitate quanta miracula fecerit in historia deo amabili a nobis conscripta retulimus, Quia vero totus populus ciuitatis ad collegia nostra conuenit nullum seculum dubitare confido. Res enim inopinabiles ad se perbantur vniuersos attrahere. Sed quia maxima miracula vir ille operatus est etiam veritatis hostes nequeunt denegare, Hoc etiam et in alexandria temporibus constantij fecit magnus antonius. Deferens enim solitudinem totas circuibat vrbes satisfaciens vniuersis quoniam athanasius doctrine aplice

predicator extaret. et hostes essent veritatis participes arrij. Sic igitur sciebant illi sacratissimi viri quid temporis unicuique congrueret. et quando opus erat frui quiete; quando necessarium solitudini proponere ciuitates,

Ca. vi.

Fuit igitur illo tempore in cretensis famosissimus aculemas in cella reclusus. et sexaginta annis neque visus. neque locutus.

Maximilianus quoque mirabilis qui licet oculorum acie priuaretur. omnia circuibat confortans oues. lupisque resistens. Propter quam causam monachicam eius cellulam concremarunt. Sed traianus magister militum fidelissimus. aliam ei fabricat. multo eum fouit auxilio.

Hoc itaque tempore. fuit effrem in edissa; in alexandria vero didimus. Et effrem lira usus in lingua. spiritualis gratie radius emittebat. Qui licet nesciret linguam grecam. multos grecorum eruditosque redarguit et totius heretice prauitatis infirmitatem nudauit. Et quod tunc armonius parvissimus quedam cantica componens et impietatem melodice suauitati permiscens. illiciebat audientes et capiebat in peste; iste sumens inde concentus pietatem cantilene permiscuit; et audientibus suaue nimis et utile medicamen apposuit. Que cantica triumphatorum martirum festiuitates hactenus efficiunt clariores

Capitulum vij. Socrates,

Cum igitur imperator valens lege precepisset persequendos esse in alexandria et egipto cunctos orthodoxos omnia vastabantur. Alii namque ad iudicia traherentur. alij mittebantur in vincula. alij verberibus agebantur. plurimaque supplicia aduersus quietis amatorem machinabantur. Et dum hec in alexandria fierent secundum lucij voluntatem. fuissetque in antiochia reuersus euzoius mox ad monasteria per egiptum constituta processerunt magister militum cum multitudine armatorum et lucius arrianus. Cuius plurima viris sanctis mala facerent nec eos ullomodo superarent. persuasione lucij plures monachorum mittuntur exilium. inter quos machari egiptius et alter alexandrinus. Cuius venissent in insulam quandam; abreptam cuiusdam filie sacerdotis a demone. clamantemque illis viris. cur venistis et hinc nos expellere. suis orationibus liberatam patri restitunt. et ad christianitatem sacerdotem simul et reliquos habitantes in insula ponerunt. Qui mox simulacra percipientes. formam templi in ecclesiam

mutauerūt, baptizabantur enī et officia xpianitatis gratissime docebantur. Sic igitur ppter consubstantialitatis fidē viri mirabiles pbabiliores effecti sunt s aliosq sanantes firmiorē operibz ostenderunt fidem. *Ca. viij.*

C O siquidem tempore virū alium fidelem pduxit deus ut per eum fidei testimoniū phiberet. didimū mirabilem virū qui omī tunc doctrina florebat, Is cū paruus adhuc prima litterarum elementa doceretur s passione oculoz poidit visum. Cui deus p visibilibus oculis intelligibiles condonauit. Nam qd p oculos doceri non potuit s auditu vigilanti cognouit, Qui dū etiā a puero fuisset ingeniosus. vincebat acute conspicientes, Facile nāq regulas gramatice s atqz hretorice artis didicit. Cūqz venisset ad philosophiā mirabilē dialecticā arithmeticā musicā aliasqz philosophie disciplinas didicit animoqz recondidit. ita ut celeriter obuiauerit eis qui oculis inspectoribus talia didicissent s h etiā vetus nouūqz testamentū sic perfecte cognouit. ut multos egeret libros. Qui et de trinitate tres libros fecit. s origenis opus de principijs id est periarcbon. Interpretatus in eis explanatiōes reliquit eximias. Ferē enī cum antonius valentis tpe ppter arrianos venisset in alexandriā s vidisse didimū s eiqz dixisse, Non te conturbet o didime amissio sensibilū oculorum, Tales etenim oculi tibi defunt s quibus et musce et pulices nocere possunt. Sed gaude potius qm habes oculos quibus etiam angeli contunē. p quos videtur deus et eius lumē inspicitur. *Theodoricus.*

V Idimus ab infancā priuatus oculis gramaticā hretoricam arithmeticā geometriā et astronomiā et sillogismos aristotelis et eloquentiā platonis. auditu didicit. Non quasi hec veritatez erudirent. s tanquā cō mendaciū arma veritatis existerent. *So.*

H Voniā aliqui ex nominis similitudine noscunt errare. necessariū est ostendere. qm alter est gregorius ponticus ortus ex neocesaria ponti. nimis antiquus et discipulus origenis. De isto nāqz gregorio. multus est sermo in athenis. et berito. nec non et pōto et ut ita dicat. in vniuerso orbe terrarū. Is enim cum discessisset. ab athenis. venit in berico ibiqz iura legebat. Cūqz cognouisset in cesaria libros sacros originem exponere s venit illic explanationes

magniloqui illius auditurus a quo veram philosophiam erudit?
euocantibus parentibus remeavit ad patriam. Vbi primo quidem dum
esset ad huc laicus plurima signa fecit. languores curando. demones
expellendo. paganosque sermonibus et operibus sibi subjugando.

Huius meminit et pampbilus martyr. et eusebius. in libris quos
de origine conscripsit. Fuit ergo gregorius antiquus iste discipulus
origenis. et alter nazanzenus frater quod basilij. Fuit quoque alius gregorius
alexandrinus et arrianus.

Capitulum ix.

EA tempestate nouaciani habitantes in phrygia festiuitatem
pasce mutauerunt. Quomodo autem gestum sit dicam. primo tamen
referens. cuius rei gratia circa frigiā pasagionum gentes seuerius eccle-
siastica regula conseruet. Nouatus presbiter se ab ecclesia romana comu-
nionem suspendit. quoniam cornelius episcopus fideles qui sacrificauerant tempe-
state persecutionis a decio in comunione recepat. Pro hac itaque causa
segregatus. et ad episcopatum a consortibus episcopis euocatus. scribebat
ecclesijs ne eos qui demonijs immolauerant. et ad sacramenta susce-
perant. sed inuitarent quidem ad penitentiam. remissionem vero dei re-
linquerent potestati. cuius solus est peccata dimittere. Tales epistolas
susipientes in vna quod provincia secundum proprios sensus responsa reddere
bant. Cum ergo ille mandaret ut non oporteret sacris interesse mi-
sterijs eos qui post baptismum peccatum commisissent quod dicitur ad mortem.
Quibusdam quidem videbatur amara nimis et dura huiusmodi re-
gula. alij vero veluti iustam rectamque suscipiebant. Inter quos mota que-
stione venerunt littere cornelij romani presulis que remissionem peccati-
bus etiam post baptismum permittebant. Sic ergo ambobus diuersa
scribentibus et ex diuinis eloquijs sua sensa firmantibus. singuli pro-
uincialium diuersas sunt secuti sententias. sonantes namque sanare
permissa remissione etiam qui reliqua tempore deliquerunt. Unde videtur
quod gentes phrygiarum castiores quam alie magis esse noscunt. Nouatus
itaque licet propter conuersarum subtilissimam segregauerit semetipsum tamen
non mutauit pasce festiuitatem. Nam secundum partes hesperias. etiam
iste celebrabat. Agitur enim apud illos pasca post equinoctium. oli-
u et ex equo christiani esse ceperunt. Sed iste quidem postea sub persecutione
valeriani principis martirio vitam finiuit. Hi vero qui ex eo nomen
habuerunt. eiusque fuere participes facti concilio paucorum episcoporum

in vico pazeno vbi sunt fontes sagarij fluminis regulam ptulerūt
ut iudeos obseruent azima facientes et cum eis agant pasce celebri-
tatem. Postea tamen etiā nouacionorū ecclesia ppter illud conciliū
noscitur esse diuisum. Eo tpe dum valentinianus imperator nul-
lam heresem pturbaret. post liberiū rome damasus ordinatur epus
simul et vrsinus ex diacono eius ecclesie in basilica siciliensi latenter
Ob quā rem multis sedicione v'l prefeti tunc maximini animadū-
siōe punitis; remoto vrsino damasus pmanit epus. *¶ Theo.*

Nunc itaq; apud hesperiam damasus romanus et ambrosius
mediolanus spiritualib; iaculis feriebant hostes. Cum quib;
etiā alij illi qui ad longa fuerāt exilia destinati. litteris confortabāt
suos. aduersarios destruebāt. quos diuina puidencia gubernatores
influctuatione pparauit; velut militū sapientissimos duces in pre-
lijs. *Ca. xi. Socrates.*

Inter hec igitur valentinianus impator hesperie. contra legatos sau-
romatarū vehementi furore cōmotus. eruptione venarū fluxu sā-
guinis expirauit. Post consulatū gratiani. terciō et equicij septima
decima die mensis nouembris. anno vite quinquagesimo quarto.
imperij vndecimo. Quo moriēte. italie milites sexta die post ei;
mortem. valentinianū eius filium ad imperij culmina puererūt.
Cui; imperiū frater et patruus licet ingrate qd; eis ignorantib; fa-
ctum sit tamē postea susceperūt. Hoc itaq; mō valentinian; iunior
in paterno successit impio. Is enī natus est de iustina. quā viuente
seuera priore coniuge. valentinian; hoc modo duxisse pbat; vxorē
Iustus iustine pater. cum esset piceni iudex constantij temporib;
vidit in somnis qm; ex dextro femore. impialem purpurā genuisset
Cung; visio p multos recitaretur. ad constantij aures vsq; puenit
At ille considerans somniū. tanquā impator ex ea nasceret. mittēs
occidit iustum. Cui; filia iustina. cū orphana remansisset a patre;
virgo pmanit. Posteriore vero tēpore. ad seuerē puenit noticiam.
Ad quā frequētius veniebat et amabat. ita ut etiā cum ea balneis
uteret. Cung; seuera secū lauāntem iustina diutius inspexisset pul-
critudine virginis obligata est. Et dixit impatori. q; sic esset specio-
sa virgo iustina ut etiā ipa licet esset mulier. eius tamen amore sit
capta. Impator vero eius sermōe concepto. iustina ducere tractabat

uxorem . nō tamen seueram abijcere . ex qua gratianus fuerat nat⁹
quē paulo ante firmabat imperatorem . Legem itaq; protulit pu-
blice per ciuitates pposita sancientem . ut liceret uolentibus habere
duas uxores . Cūq; posita lex haberetur . iustine ipse coniunctus est
Ex qua natus est valentinianus iunior et filie tres . iusta grata et
galla . Quarum due quidem in uirginitate pmanerunt . gallam
vero postea maior theodosius impator duxit uxorem . Ex qua pla-
cida eius filia nascitur esse progenita . Nam archadium et honoriuz
ex placilla prior coniuge habuisse cognoscit . Ca . xij . Sozo .

Interea valens in antiochia syrie degens consubstantialitatis culto-
res uehementer insequabatur ; nisi eum liber themistij philosophi
reuocasset . In quo perorauerat . quia cum esse nō oportet in festū
ppter discordiam ecclesiasticorum dogmatum quando etiam apud
paganos ultra trecentarum sectarum differēcia uideretur ; et un⁹
quisq; pro dogmate pprio in sententia diuersa resisteret . Et forte h⁹
deo gratum potius esset dum non facile cognoscitur et diuerso mō
glorificatur ; quatenus unusquisq; amplius timeat ; dum integri-
tatem eius sciencie uel quomodo aut qualis quantusq; sit magis
ignorat . His ergo themisteis ratiocinationibus aliquantulum mi-
nor factus est impator . Ca . xij . Socrates .

Non tamen omnino se ab indignatione suspendit . h̄ pro mor-
te imponenda sacratissimis uiris decernebat exilia . donec eū
impetum causa huiusmodi repablice r̄mouisset . Barbari trans hi-
strum constituti qui uocantur gothi . ciuile bellum inter se duabus
partibus cōmouerunt . Vni parti preerat fridigernus . alteri athala-
ricus ; fridigernus confugit ad romanos . eorumq; postulauit au-
xilium . Quo cognito valens precepit thracie militibus ut barbaris
auxilia accomodarent . Hoc solacio uictus athalaricus est . et in fu-
gam uersus . Ob hanc ergo causam fridigernus uolens aliq̄ bene-
ficiū repensare ualenti . cum suis omnibus dogmata eius religio-
nis amplexus est . Vnde hactenus gothi arriani esse noscuntur tunc
etiam uulfilas gothorum eps litteras gothicas adinuenit . Et scri-
pturas diuinas in eam conuertit linguam . Cum igitur non so-
lum fridigernis gothos . h̄ etiam athalarici uulfilas edoceret . tunc
athalaricus uidens religionem patriam uiolari . multos arrianorū

supplicijs tradidit. quos arriani martires nunc appellant. Non
 vtro post multum denuo inter se barbari cōpacati a vicinis genti-
 bus hunorum deſpabantur. Expulſiq; de proprijs ad romanorum
 loca confugiunt ſeruire potius volentes impatori. Hoc dum cogno-
 uiſſet valens nichil futuri prouidens terras eis tribuit thraciarum.
 arbitratus preparatum ſe contra omnes barbaros habere ſolatum
 ac p̄pterea milites de cetero negligebat. et eos qui dudum contra
 elaborauerant deſpiciens. etiam collatores prouicie collocauerat vi-
 cos et ciuitates pro vno quoq; milite octoginta ſolidos exigebat. q̄
 dudum eorum tributa releuauerat. Hoc ergo fuit initium. ut illo
 tempore romanorum republica calamitatibus ſubderetur. Barba-
 ri namq; cum thraciam renuiſſent. licenter romanorum prouinciā
 deuastabant. Hoc audiens valens. cum ab orthodoxoz exilijs non
 quieſceret tunc tamen hac ſe neceſſitate ſuſpēdit. Turbatus enim
 ab antiocchia conſtantinopolim venit. Vnde etiam aliquantū xp̄i-
 anorum p̄ſecutio tunc ceſſauit. Ca. xiiij. Theodorice.

Interea valens impator dum gothorum gentem cōmouiſſet ad pre-
 lium. apud bolſorum tunc fatuus vires ſue infirmitatis agnoſcens
 miſit ad fratrem ſolacia petens. At ille reſcripſit. quia religioſum
 non eſſet. talem virum iuuare ſ qui deo rebellis exiſteret ſ h̄ magis
 eſſet iuſtum. ut eius ſupbia ſedaret. Qd̄ dum ille miſerrimē agno-
 uiſſet licet maiori neceſſitate conſtrictus. non tamen a ſua nimita-
 te ceſſauit ſ ſed fuit veritati rebellis. Terrenci⁹ igitur inter hec vi-
 dor reuerſus eſt ab armenia vir optimus. et pietate decenter ornat⁹
 Hunc ergo iuſſit valens poſcere dona que vellet. At ille qd̄ decebat
 pium virum cogitare reſpondit. Pecijt enim non aurum non ar-
 gentum non predium. non angulum. non domum ſ ut eis qui p̄
 apoſtolica doctrina pericula ſuſtinuerant. vna preberetur eccleſia.
 At ille petitionem ex ſcripto ſuſceptam cognoſcens que illic tenebā-
 tur ad ſcripta diſrupit. eūq; alia poſtulare precepit. Verum ille col-
 ligens verba precum. ſuſcipe inquit o imperator et habeto donum.
 Aliud vero non poſtulabo. intentionis mee iudex eſt vniuerſorum
 iudex. Cum ergo valens tranſacta bolſoro veniſſet in thraciam ſ
 primum quidem conſtantinopolim cōmoratus eſt preparans bellū
 deinde traianum cum expeditem contra barbaros deſtinauit. Cūq;

remeasset ille deuictus. derogabat valens eius molliciem. et causam
timoris ascribens, At ille vsus fiducia viro fortissimo congruenti
tibi inquit impator ego sum victus. h tu victoriã poidisti dum deo
resistis ex illi? solatia barbais facis esse potius oportuna, Dum eni
a te expugnatur. p illis pugnat: et necesse est deũ sequi victoriam
An nescis. quos ab ecclesijs expulisti. vel quibz eas contravidisti?
Nec eadem arantheus et victores magistri militũ sunt professi: et
impatorẽ ne tunc indignaretur ammonuerunt. Riunt etenim
isaac monachum habentẽ cellulam illic: cũ videret eum egrediẽtẽ
ad pugna. cũ clamore dixisse, Quo vadis imperator qui pugnas
aduersus deũ quẽ non habes adiutorem? Ipe enim contra te bar-
baros mouit. quom tu aduersus eũ blasphemias linguas pluriã
incitasti: et qui ei psallunt sacra domibz expulisti, Quietisce ergo re-
bellare: et ille facit bella cessare, Redde gregibus pastores eximios:
et victoriam sine bello percipies, Si vero nichil horũ agens pugna-
re contendis. experimento cognosces. quã durũ est contra stimulum
calcitrare, Nam neq; reuerteris. et exercitum vehementer amittis.

Bartramon aut omni virtute clarus. vniuersẽ scithie presul. hñs
zelo fidei cor accensũ p corruptione dogmatũ ex iniquitatibus quas
contra sanctos agebat. valentem sepe redarguit. clamãs cũ sacratis-
simo dauid, Loquebar de testimonijs tuis in conspectu regũ et nõ
confũdebar. Qua tñ gratia barbari arriano sint viciati languo-
re. narrabo, Tempore quo transeuntes histrũ pacẽ cũ valente fecerũt
tunc presens eudoxius suggessit impatori. ut ei gothi cõmunicarẽt
Dudũ eni diuine scientie radijs imbuti. apostolicis dogmatibz pa-
scebant, Cõmunio inquit vnus dogmatis. firmiorẽ facit et pacẽ.
Hoc valens laudans. a ducibus gothorũ exegit. ut dogmatũ quoq;
concordiã retinerent, Ille vero dicebãt paternã se mutare non pos-
se doctrinã, Et cũ illo tempore vulfilas esset eorũ epus. quẽ valde se-
quebantur. eiusq; verba quasi leges immobiles estimabant: hunc
verbis pecunijsq; flectens eudoxius egit. ut barbari cõmunionem
amplecterent imperatoris. sic decipiens eos. ac dicens certamen esse
verborũ non differentiã dogmatũ, Quãobrem hadenus gothi ma-
iorem quidẽ patrẽ filio dicunt. creaturam vero filiũ nequaquã di-
cere paciunt: licet hoc asserentibz cõmunicare videant. Socrate

Hoc itaq; tempore impatore ab antiochia discedente . confor-
tati sunt qui ab eo psecutionē paciebantur . et maxime alexā:
dini, Petro quippo reuertente de roma . cū litteris damasi romane
urbis antistitis . confirmātis consubstantialitatis fidem et petri epi
roborantis ordinationē . Quo facto populus sumpta fiducia expul-
sit luciu et reduxit petru . Sed lucius constantinopolim nauigauit
petrus cum paucū vixisset tempore . reliquit fratre suū thimotheū suc-
cessorem .

Ca. xv.

Porro valens imperator cū tricesima die maij mensis sexto cō-
sulatu suo et valentiniani iunioris scōo constantinopoli ve-
nisset inuenit populū in mesticia constitutū, Barbari nāq; per thra-
cias discurrentes etiā constantinopoles sub urbana vastabant . nō
existente qui eis resistere fortiter preualeret . Qui dū vsq; ad muros
venisset urbis . afflicta ciuitas murmurabat . quasi eos impator illic
euocaret dū nec resistēt et magis bella ptraheret . Cirrenses igitur
agebantur . et illi impatori clamabāt, Da arma et nos pugna-
mus . Hinc accensus impator vndecia die iunij mensis egreditur .
interminatē penas se p iniurijs cū rediret a constantinopolitanis
ciuibus exacturū et qm primitū videbantur p obio prebuisse so-
latiū ita ut ciuitatem aratro vertere minaretur . Deduxit igitē ciues
vsq; ad urbē hazzianopolim et que ē in cōfinio macedonie, The-

Et exercitu quidē premissa ipse in quodā vico victoriā sustie-
bat . Porro milites barbaroz impetum non ferentes et alij fu-
giebant . alij necabantur . Barbari autē venientes ad vicū . vbi valēs
agnita pōicione se celare nitebatur . immisso igne concremauerunt
cum vico etiā pietatis inimicū .

Socrates,

Qui terminum vite sortitus est nona die mensis augusti eodē
consulatu id ē iij . anno ducentesimo octogesimo none olim-
piadis . Aiunt aliqui quid eū igne consumptū . cū in vico fugisset
quem barbari concremauerunt . Alij vero referunt quia mutato im-
periali habitu ad pedestrium venit exercitū et cum equestres se tra-
didissent et pugnare nolentes . Ingressione vniuersos pedestres re-
pente confossos . vbi dicunt ipm quoz ignoto vulnere prostratum
Defundus est . anno vite quinquagesimo . qui cum fratre regnauit
annos tredecim . p fratre et tres . taliq; sorte defundus est .